

Archeologický výskum v Divinke na Veľkom vrchu pokračoval aj v roku 2014.

Nad obcou Divinka sa na Veľkom vrchu rozprestiera rozsiahle hradisko z praveku a veľkomoravského obdobia. Hradisko predstavovalo dôležité hospodárske a územno-správne centrum. Vzniklo na dôležitej obchodnej trase popri Váhu na rozhraní Žilinskej a Bytčianskej kotliny. Celková plocha opevnenia presahuje 12 ha. Prvé informácie o lokalite priniesli prieskumy Dr. Petrovského-Šichmana, ktoré sa uskutočnili v päťdesiatych rokoch minulého storočia. Prvý archeologický výskum sa tu realizoval pred viac ako štyridsiatimi rokmi. Uskutočnil ho Archeologický ústav SAV (PhDr. Karol Pieta, DrSc.) a Považské múzeum v Žiline (PhDr. Jozef Moravčík). Zistilo sa, že veľké hradisko opevnené mohutnými valmi sa budovalo v troch časových horizontoch. Osídlené bolo ľuďmi lužickej kultúry, púchovskej kultúry a veľkomoravskými Slovanmi, čo doložili početné archeologické nálezy.

Nasledujúci povrchový prieskum sa uskutočnil až v roku 2013 pod vedením PhDr. Gabriela Fuseka, CSc. z Archeologického ústavu SAV v Nitre. Zaznamenaný bol súčasný stav lokality a zistilo sa niekoľko kategórií nálezov. Pozorovaný bol aj značný rozsah vykrádania lokality.

V letných mesiacoch roka 2014 sa uskutočnila druhá sezóna pamiatkového archeologického výskumu v úzkej spolupráci Archeologického ústavu SAV Nitra, Považského múzea v Žiline a obce Divinka. Vedúcim výskumu bol Dr. Fusek, ktorý sa so svojimi spolupracovníkmi zamerával na práce vo vytýčených sondách na akropole hradiska na Veľkom vrchu a na podhradí v polohe Holý prieloh. Okrem toho sa vyhlbila malá sonda v mieste amatérskeho nálezú črepov v polohe Koleso a zdokumentovalo sa sedem výkopov v súvislosti s osádzaním informačných tabúľ náučného chodníka.

Rez valom na akropole bol situovaný na rozmedzie sond II a IV z archeologického výskumu v rokoch 1972 a 1973. Zaznamenaná bola hrubá kultúrna vrstva. Val bol ohraničený dvoma kamennými nasucho kladenými múrmi s hlinito-kamennou výplňou medzi nimi, bez stôp po drevenej konštrukcii. Neďaleko, asi 1,5 m od vnútorného líca sa našla kolová jamka, súvisiaca so zástavbou akropoly a nie s konštrukciou opevnenia. Pôvodná hypotéza o dvoch rôznych fázach výstavby valu bude overená po spracovaní všetkých získaných materiálov a tiež porovnaním staršej výskumnej dokumentácie s novými poznatkami. Sonda obsahovala hlavne črepový materiál lužickej kultúry z neskorej doby bronzovej a taktiež niekoľko črepov púchovskej kultúry. Jediným kovovým nálezom je bronzová lievikovitá puklica z neskorej doby bronzovej. Po ukončení tohtoročného výskumu sa kvôli bezpečnosti turistov boky sondy svahovite upravili zeminou a kameňmi.

Ďalšia sonda bola vytýčená na terénnom zlome v chotárnej časti s názvom Holý prieloh. Overila sa existencia zasypanej priekopy z vnútornej strany valu, ktorá sa zistila meraním georadarom a následne sa uskutočnil rez valom s cieľom spoznať jeho genézu, konštrukčné prvky a ich datovanie. Potvrdil sa predpoklad o prítomnosti priekopy vyplnenej splachmi z vyšších polôh na svahu, ako aj zreteľnou hlinenou vrstvou s uhlíkmi a spálenou hlinou. V sonde sa nachádzali aj črepy z veľkomoravského obdobia, zlomok železného predmetu a zvieracie kosti. Objavené boli kamenné deštrukcie a drevené zuhoľnatené trámy z pôvodnej konštrukcie valu. Odobrané vzorky zuhoľnateného dreva na paleobotanickú a rádiouhlíkovú analýzu pomôžu spresniť datovanie najmladšej fázy budovania opevnenia. Po ukončení terénnych prác bola sonda úplne zasypaná. V podhradí sa uskutočnil aj prieskum detektorom kovov. Na prudkom svahu v polohe Koleso sa vyhlbila ďalšia sonda v mieste amatérskeho nálezú črepov v okolí vývratu stromu. Tento priestor nebol vhodný na osídlenie a je zrejme, že ide o zosunutú zeminu z vyšších polôh obsahujúcu črepy lužickej kultúry. V polohe Veľké Salašky sa uskutočnil nedeštruktívny geofyzikálny prieskum nízkeho mohylovitého útvaru s cieľom zistiť, či ide o prírodný alebo antropogénny útvar. Magnetometrické merania ukázali, že sa v ňom nachádzajú výrazné anomálie. V súčasnosti sa výsledky výskumu

spracovávajú. Napriek nepriaznivému počasiu sa tohoročným archeologickým výskumom podarilo odкрыť kus histórie zapadajúcej do mozaiky dejín hradiska na Veľkom vrchu. Naša minulosť a záchrana archeologických nálezov, ktoré sú často predmetom ilegálneho vykrádania by nám nemala byť ľahostajná. Zistené výsledky prinášajú dôležité informácie o histórii tohto významného hradiska ako aj o nutnosti chrániť naše kultúrne dedičstvo.

Andrea Slaná
Považské múzeum Žilina

Práce pri odčerpávaní vody v sonde.

Archeologický výskum, sonda na Holom prielohu